

Literary Text Research

Critical Analysis of the Novel *Telo Garden* Based on Fairclough's Theory

Aram Rahimian

PhD Student in Persian Language and Literature, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. E-mail: s_rahimian91@yahoo.com

Maryam Mosharrafolmolk*

Corresponding Author, Professor, Department of Persian Language and Literature, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. E-mail: M-musharraf@sbu.ac.ir

Ahmad Khatami

Professor, Department of Persian Language and Literature, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. E-mail: a_khatami@sbu.ac.ir

Print ISSN:

2251-7138

Online ISSN:

2476-6186

Article Type:

Research Article

Article history:

Received February 20, 2021

Received in revised form December 21, 2021

Accepted January 11, 2022

Published Online October 06, 2024

Keywords:

Bagh-e Telo,
Critical Analysis of
Fairclough's
Discourse,
Human and
Transgender
Discourse,
Patriarchal
Discourse

ABSTRACT

Majid Gheisari's novel, *Bagh-e Telo* (Telo Garden), stands out in the genre of resistance literature in the post-war era due to its unique style, different from the author's earlier works. The key distinguishing features of this work, compared to previous works in the same field, are its focus on the status and identity of Iranian women, its challenge to the gender stereotype of men's presence in war, and its exploration of the issue of resistance and captivity among Iranian women during and after the war. This research employs Fairclough's critical approach to investigate influential discourses in the formation of the novel *Bagh-e Telo*. The study provides a descriptive and analytical analysis, revealing that the discourses governing the atmosphere of the novel serve to uphold existing power dynamics and social hierarchies. Women are portrayed as either part of the social structures or involved in the process of transforming them. The research findings suggest that the author of the novel *Bagh-e Telo* has effectively depicted the dominance of patriarchal ideas by portraying the overall state of women in society and the prevalence of unequal gender relations. Additionally, the author has skillfully placed women at the forefront of the story and portrayed their thoughts and actions in a way that challenges the prevailing ideological atmosphere. This approach allows for criticism of traditional beliefs and the transformation of power dynamics, ultimately leading to a shift in the social status of women under the influence of new humanistic and transgender perspectives.

Cite this Article: Rahimian, A., Mosharrafolmolk, M., & Khatami, A. (2024). Critical Analysis of the Novel *Telo Garden* Based on Fairclough's Theory. *Literary Text Research*, 28(101), 115-142. <https://doi.org/10.22054/LTR.2022.59223.3323>

© 2016 by Allameh Tabataba'i University Press

Publisher: Allameh Tabataba'i University Press

Homepage: <https://ltr.atu.ac.ir/>

DOI: <https://doi.org/10.22054/LTR.2022.59223.3323>

ATU
PRESS

1. Introduction

The conflict between Iraq and Iran is a significant historical event that profoundly influenced various areas of Iranian civilization, especially its literature. Various factors gave rise to a distinct sort of sustainable literature across diverse genres. During the war, the prevailing political and social environment, along with ongoing threats from the enemy, caused a significant shift in the theme of resistance novels. Many of these novels focused on strengthening the collective against the hostile. During this period, the writers who wrote about the conflict upheld literature's moral and ideological understanding. They also used literature to serve political purposes, emphasizing the responsibility of reinforcing faith (Mir Abdini, 1396, Vol. 3 and 4: 931). Following the conclusion of the Iran-Iraq war, society and its activists continued to be influenced by the symbolic and metaphorical atmosphere of the conflict (Nazari and Madani, 1386: 126). As a result, the production of sustainable literary works persisted. However, in the subsequent decades, as the political and social climate of the country evolved and transformed, moving away from a period of war and the disappearance of enemy threats, along with the diminishing revolutionary fervor and the realization of the war's extensive damage in various aspects and the shift in cultural policies, the conditions were created for the emergence of novels with fresh and innovative themes. Transformed. One of the subjects worth mentioning is the discourse plan of women's rights advocacy groups, which have analyzed the impact of war from a more personal and inherently compassionate standpoint. The novel "Bagh Telo" is an example of a work in which the author, influenced by the social, cultural, and ideological environment, is dedicated to creating a unique piece of literature and presenting a distinct narrative. In this particular book, the author focuses on the individuality of women and their role during and after the war, in contrast to the prevailing portrayal of women in stable novels as mere possessions of males (Javadi Yeganeh and Safi, 2012: 86). This essay adopts a critical analysis approach to Farklough's discourse, focusing on its sociological dimensions. The analysis covers both the macro level, which includes society and ideology, as well as the micro level. (Aghagolzadeh, 1386: 18). To examine the impact of current discussions on the creation of this novel and determine if these discussions reinforce the prevailing power dynamics and the role of women in society, or if they aim to challenge and alter them.

2. Literature Review

In recent years, the genre of sustainable writing has garnered significant interest from researchers. Several works in this domain have been examined using various approaches to literary analysis and from diverse viewpoints. However, the novel Bagh Telo is one of the works in this genre that has received limited attention in literary studies. Sheikh Alizadeh, Farhanaz (1386) and Khadimikolaei, Mehdi et al. (1397) conducted research on the novel "They have placed a garden." Sheikh Alizadeh's paper is titled "The Hero's Life: A Look at Bagh Telo," while Khadimikolaei et al.'s piece is

titled "Modernist Industries in the Holy Defense Novels Based on My Novels and Bagh Telo." Both articles focus on analyzing the novel. Saeedi, Mehdi (2015), has conducted an analysis of this work in the third chapter of the book *Fictional Literature of War in Iran* (pages 216-227). The researcher presents Bagh Telo as a novel and unfamiliar contribution to the subject of sustainability, which deserves attention for its exploration of a human issue concerning war survivors and the significant role of women. Our examination of these studies reveals that no research to date has explored the novel Bagh Telo within the framework of Fairclough's discourse analysis. Consequently, it is crucial to thoroughly explore this work and analyze both its overt and covert aspects from this perspective.

3. Methodology

We have compiled this article using the descriptive-analytical method. Research and information gathering involve utilizing library resources as a primary method. We chose specific passages from Bagh-Telo's novel for the subsequent stage and examined them using Fairclough's discourse analysis method.

4. Conclusion

Through a comprehensive examination of the novel Bagh Telo, we can discern that its underlying ideology challenges the societal norms and limitations imposed on women by authoritative institutions. This is evident in the work's exploration and analysis of the experiential, relational, and expressive values. This topic has transformed the work into a battleground for the clash between the conventional patriarchal viewpoint and the contemporary humanistic and transgender viewpoint. The gender classification system and dual oppositions, present in both terminology and directives as well as ideological statements, express ideological distinctions at the descriptive level. From an interpretive perspective, we can assert that this piece has established an intertextual connection with works that underscore female identity and uniqueness. In the explanation section, the author of the work discusses the ideological ideas of the patriarchal system, including gender stereotypes, male supremacy, and female inferiority. The author also questions conventional beliefs and offers a hidden critique of patriarchal hegemonic discourse. The aim is to challenge power dynamics, resist the marginalization and oppression of human identity, and transform societal power relations. Women are marginalized by powerful institutions.

تحلیل انتقادی رمان باغ تلو براساس نظریه فرکلاف

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. رایانامه: s_rahimian91@yahoo.com

نویسنده مسئول، استاد، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. رایانامه: M- musharraf@sbu.ac.ir

استاد، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. رایانامه: a_khatami@sbu.ac.ir

آرام رحیمیان

مریم مشرف‌الملک *

احمد خاتمی

چکیده

رمان باغ تلو مجید قیصری از جمله رمان‌های حوزه پایداری در دهه‌های پس از جنگ است که با رویکردی تقریباً متفاوت نسبت به آثار پیش از خود به نگارش درآمده است. برجسته‌ترین وجوه تمایز این اثر نسبت به آثار پیشین این حوزه، توجه به جایگاه و هویت زن ایرانی، شکسته شدن کلیشه جنسیتی حضور مردان در جنگ و پرداختن به مسأله مقاومت و اسارت زن ایرانی در طول جنگ و پس از آن است. بر همین اساس، در این پژوهش تلاش شده است با به‌کارگیری رویکرد انتقادی فرکلاف و به شیوه توصیفی-تحلیلی، گفتمان‌های تأثیرگذار در شکل‌گیری رمان باغ تلو مورد بررسی قرار گیرد و تبیین شود که گفتمان‌های حاکم بر فضای رمان در خدمت حفظ روابط موجود قدرت و جایگاه زن در ساختارهای اجتماعی است یا در جهت دگرگونی آن است. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که نویسنده رمان باغ تلو از سویی با به تصویر کشیدن سیمایی از کلیت شرایط زنان در عرصه اجتماع و بازنمایی گسترده مناسبات نابرابر جنسیتی، هژمونی گفتمان مردسالاری را به نمایش گذاشته است و از سوی دیگر، با محوریت قرار دادن زن در طول داستان و ترسیم افکار و افعال وی در مقابله با فضای ایدئولوژیک حاکم به شیوه‌ای زیرکانه در نقد باورهای متعارف و دگرگونی روابط قدرت حاکم و تغییر جایگاه اجتماعی زن تحت تأثیر گفتمان نوین انسانی و فراجنسیتی گام برداشته است.

شاپا چاپی:

۲۲۵۱-۷۱۳۸

شاپا الکترونیکی:

۲۴۷۶-۶۱۸۶

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخچه مقاله

تاریخ دریافت:

۱۳۹۹/۱۲/۰۲

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۰/۰۹/۳۰

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۰/۱۰/۲۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۰۷/۱۵

کلیدواژه‌ها:

باغ تلو،

تحلیل انتقادی

گفتمان فرکلاف،

گفتمان انسانی و

فراجنسیتی،

گفتمان مردسالاری

استاد به این مقاله: رحیمیان، آرام، مشرف‌الملک، مریم، خاتمی، احمد. (۱۴۰۳). تحلیل انتقادی رمان باغ تلو براساس نظریه فرکلاف. متن پژوهی

ادبی، ۲۸(۱)، ۱۱۵-۱۴۲. <https://doi.org/10.22054/LTR.2022.59223.3323>

© ۲۰۱۶ دانشگاه علامه طباطبائی

ناشر: دانشگاه علامه طباطبائی

آدرس سایت: <https://ltr.atu.ac.ir>

جنگ عراق با ایران از جمله رویدادهای تاریخی است که تأثیر بنیادینی بر تمام ابعاد جامعه ایران از جمله بر ادبیات نهاد. در نتیجه این تأثیرات گونه جدیدی با نام ادبیات پایداری در ژانرهای مختلف از جمله «رمان» ظهور یافت. در طول دوره جنگ تحت تأثیر فضای سیاسی و اجتماعی و تداوم تهدیدات دشمن، بخش عمده‌ای از رمان‌های پایداری از نظر مضمونی در جهت تقویت مای جمعی در برابر دیگری متخاصم، حرکت می‌کرد. در این دوره، نویسندگانی که از جنگ نوشتند، برداشت اخلاقی- عقیدتی از ادبیات را تداوم بخشیدند. همچنین ادبیات را به خدمت سیاست گماشتند. علاوه بر این، وظیفه تحکیم ایمان را نیز به آن افزودند (میرعابدینی، ۱۳۹۶، جلد ۳ و ۴: ۹۳۱). روایت این دسته از نویسندگان، تحکیم و بازتولید همان گزاره‌هایی بود که گفتمان ایدئولوژیک و هژمونیک آن‌ها را به صورت عقل سلیم درآورده بود.

با اتمام جنگ ایران و عراق با توجه به اینکه تعامل جامعه و کنش گران آن همچنان با فضای نشانه‌ای و نمادین جنگ باقی ماند (نظری و مدنی، ۱۳۸۶: ۱۲۶)، تولید آثار ادبی در حوزه پایداری ادامه یافت، اما در دهه‌های بعد با تغییر و تحولات در فضای سیاسی و اجتماعی کشور از جمله فاصله گرفتن از دوره جنگ، از بین رفتن تهدیدات دشمن، فرونشستن شور انقلابی، آشکار شدن آسیب‌های جنگ در تمامی ساحت‌ها و دگرگونی در سیاست‌های فرهنگی، زمینه برای طرح رمان‌هایی با مضامین تازه فراهم شد. از جمله این مضامین می‌توان به طرح گفتمان گروه‌های هوادار حقوق زنان اشاره کرد که آسیب‌های جنگ را از منظری خصوصی‌تر و البته انسانی‌تر بررسی کرده‌اند. رمان «باغ تلو» از جمله این رمان‌ها است که نویسنده آن تحت تأثیر فضای اجتماعی، فرهنگی و ایدئولوژیکی به تولید اثر و ترسیم گفتمانی متفاوت همت گماشته است. قیصری در این اثر برخلاف اکثر رمان‌های پایداری که زنان بیش از هر چیز به عنوان ابراهای متعلق به مرد به جنگ مرتبط شده‌اند (جوادی یگانه و صحفی، ۱۳۹۲: ۸۶)، فردیت انسانی زن و جایگاه او را هنگام جنگ و پس از جنگ اساس کار خود قرار داده است. به همین دلیل، این جستار بر آن است که بر اساس رویکرد تحلیل انتقادی گفتمان فرکلان، که بیشترین وجه جامعه‌شناختی را دارا است و گستره آن علاوه بر سطح خرد، سطح کلان؛ یعنی جامعه و ایدئولوژی را نیز دربر می‌گیرد (آقاگل زاده، ۱۳۸۶: ۱۸) به بررسی چگونگی تأثیر گفتمان‌های موجود در شکل‌گیری این رمان بپردازد و پاسخگوی این پرسش باشد که گفتمان‌های حاکم بر فضای رمان در خدمت

حفظ روابط موجود قدرت و جایگاه زن در ساختارهای اجتماعی هستند یا در پی دگرگونی آن هستند.

۱. پیشینه پژوهش

یکی از ژانرهای ادبیات داستانی که در سال‌های اخیر مورد توجه بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته، ژانر ادبیات پایداری است. رمان‌های بسیاری از این حوزه بر مبنای روش‌های مختلف نقد ادبی و با چشم‌اندازهای گوناگون مورد بررسی قرار گرفته است. با این وجود، رمان باغ تلو از جمله آثار این حوزه است که به صورت محدود هدف بررسی پژوهش‌های ادبی قرار گرفته است. شیخ علیزاده (۱۳۸۶) در مقاله «زندگی قهرمان، نگاهی به باغ تلو» و خادمی کولائی و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله «صناعات مدرنیستی در رمان‌های دفاع مقدس با تکیه بر رمان‌های من او و باغ تلو» موضوع پژوهش خود را رمان باغ تلو قرار داده‌اند.

سعیدی (۱۳۹۵) در فصل سوم کتاب ادبیات داستانی جنگ در ایران (۲۱۶-۲۲۷) به بررسی این اثر (باغ تلو) پرداخته است. این پژوهشگر، باغ تلو را اثری متفاوت و ناشناخته در حوزه پایداری معرفی می‌کند که به جهت پرداختن به موضوعی انسانی درباره‌ی بازماندگان جنگ و برجستگی نقش زن، شایسته توجه است.

با مطالعه این پژوهش‌ها پی برده‌ایم که تاکنون جستاری به بررسی رمان باغ تلو در چهارچوب تحلیل انتقادی گفتمان فرکلانف^۱ نپرداخته است؛ بر همین اساس، ضرورت پرداختن جامع به این اثر و واکاوی زوایای آشکار و نهان آن از این منظر مهم جلوه می‌کند.

۲. روش پژوهش

در تدوین این مقاله از روش توصیفی-تحلیلی بهره گرفته شده است. جهت تبیین موضوع پژوهش و گردآوری اطلاعات، ابتدا، استفاده از منابع کتابخانه‌ای در دستور کار قرار گرفت. در مرحله بعد، بریده‌هایی از رمان باغ تلو انتخاب شد و براساس رویکرد تحلیل انتقادی گفتمان فرکلانف، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

1. Fairclough critical discourse analysis

۳. چهارچوب نظری پژوهش

۳-۱. تحلیل انتقادی گفتمان فرکلاف

مرحله سوم مطالعات کلامی در قالب رهیافت تحلیل انتقادی گفتمان، بسط و گسترش یافت. این جریان فکری سهم مهمی در مطالعات کلامی ایفا کرده است که عمده سهم آن، تعمیق نقش زبان در جامعه و فهم مناسبات آن است. نظریه پردازان این رویکرد برخلاف بررسی های توصیفی و صوری پیشین از زبان، معتقدند که زبان نیت مند است و عمل اجتماعی غیرزبانی و کاربردهای زبانی بر یکدیگر اثر گذارند و یکدیگر را شکل می دهند.

فرکلاف از برجسته ترین نظریه پردازان تحلیل انتقادی گفتمان است که به شیوه ای جامع و نظام مند به کاوش در روابط نامعلوم بین متون و ساختارها، روابط و فرآیندهای فرهنگی و اجتماعی در سطح گسترده پرداخته است (Fairclough, 1995: 132). این نظریه پرداز علاوه بر اینکه چهارچوبی تحلیلی برای بررسی زبان در رابطه با عناصر فرازبانی چون جامعه، قدرت و ایدئولوژی ارائه داده، این نظریه را به عنوان یکی از راهکارهای عملی نیز معرفی کرده است که به وسیله آن می توان به ماهیت تغییرات اجتماعی و فرهنگی پی برد. (آفاگل زاده، ۱۳۸۶: ۱۸)

۳-۲. معرفی مفاهیم کلیدی تحلیل انتقادی گفتمان فرکلاف

در تمامی رویکردهای تحلیل انتقادی گفتمان از جمله رویکرد فرکلاف با مفاهیمی مشترک همچون گفتمان، ایدئولوژی، قدرت، سلطه و هژمونی روبه رو هستیم. در این بخش به معرفی این مفاهیم پر کاربرد می پردازیم.

۳-۲-۱. گفتمان^۱

گفتمان، یکی از مهم ترین و فراگیرترین مفاهیم اندیشه مدرن در طیفی از رشته های علوم انسانی و علوم اجتماعی است. پژوهشگران، ریشه نگاه جدید به گفتمان را حاصل نظریات فوکو^۲ می دانند. گفتمان، از نظر فوکو اعمالی هستند که به گونه ای نظام مند، موضوعات یا ابژه هایی را که درباره شان سخن می گویند، شکل می دهند. به این اعتبار، «گفتمان ها تنها نوشته ها، کتاب ها، متن ها و سخنرانی ها نیستند، بلکه الگوهای عمل و کاربندی آن ها نیز هستند» (Mills, 1997: 16).

1. Discourse

2. Foucault, P. M.

در زبان‌شناسی نوین، مطالعهٔ زبان در سطح بالاتر از جمله را گفتمان می‌گویند. به عقیدهٔ گی^۱، «گفتمان، متضمن چیزی بیش از زبان است؛ گفتمان همواره متضمن هماهنگ کردن زبان با شیوهٔ عمل، تعامل، ارزش‌گذاری، باورها و زمان و مکان است» (Gee, 1999: 25). یورگنسن و فیلیپس^۲ نیز گفتمان را حاصل مطالعهٔ زبان به عنوان یک پدیدهٔ اجتماعی می‌دانند که دلالت بر آن دارد که متن امری اجتماعی است که در خلال روابط اجتماعی و نه مستقل از آن تکوین می‌یابد. (یورگنسن و فیلیپس، ۱۳۹۶: ۱۱۹).

۳-۲-۲. ایدئولوژی^۳

ایدئولوژی، یکی از کلیدواژه‌های مباحث مرتبط با تحلیل انتقادی گفتمان به‌خصوص در بُعد کردار اجتماعی است. در تاریخ تمدن غرب، تعاریف بسیاری از ایدئولوژی ارائه شده است. مجموعه‌ای از اندیشه‌های مختص گروه یا طائفهٔ خاص، ترکیب گفتمان و قدرت و فرآیندی که از طریق آن زندگی اجتماعی به واقعیت طبیعی مبدل می‌شود از جملهٔ این تعاریف هستند (اینگلتون^۴، ۱۳۸۱: ۱۹-۲۰).

تحلیل‌گران انتقادی کلام معتقدند، ایدئولوژی‌های مسلط، زبان و گفتمان را به‌وجود می‌آورند و گفتمان یا زبان نیز به نوبهٔ خود، ایدئولوژی را بازتولید می‌کنند.

از نظر فرکلاف، ایدئولوژی ابزار ایجاد و حفظ روابط قدرت و سلطه در جامعه است و به وساطت زبان در نهادهای اجتماعی جریان می‌یابد. به بیان دیگر، ایدئولوژی به عقیدهٔ فرکلاف عبارت است از «معنا در خدمت قدرت» (Fairclough, 1992: 87).

فرکلاف در ارتباط با ایدئولوژی به نوعی از بازنمودهای ایدئولوژیکی اشاره می‌کند که اندک‌اندک به صورت طبیعی شده و غیرایدئولوژیکی به نظر آیند؛ وی این مفروضات را باورمتعارف^۵ می‌نامد که رابطهٔ نزدیک نیز با قدرت دارند؛ زیرا این مفروضات ایدئولوژیکی درون قراردادهای اجتماعی جای دارند و ماهیت این قراردادهای اجتماعی بسته به روابط قدرتی است که آن‌ها را دربر دارد (آقاگل‌زاده، ۱۳۹۲: ۴۱).

1. Gee, J. P.

2. Jorgensen, M. & Phillips, L.

3. Ideology

4. Eagleton, T.

5. Common Sense

۳-۲-۳. قدرت، سلطه، هژمونی^۱

تحلیل انتقادی گفتمان در جهت تبیین بهتر صورت‌های کاربردی زبان و دور شدن از توصیف صرف، مفاهیمی چون قدرت، سلطه و هژمونی را نیز به کار می‌گیرد. یکی از نظریه‌پردازان برجسته در باب قدرت، فوکو است. فوکو، قدرت را نیرویی فراگیر می‌داند که در اختیار هیچ طبقه یا گروه خاصی نیست، اما برداشت تحلیل‌گران انتقادی گفتمان از مفهوم فوکویی قدرت دور شده و به برداشت وبر^۲ نزدیک شده است.

دردت از نگاه وبر، رابطه‌ای الزام‌آور بین دو گروه حاکم و فرمان‌بردار است که در این چهارچوب، دسته نخست، گروه دوم را تابع و مطیع اراده خود می‌کند و فرمان‌برداران نیز اطاعت از حاکمان را حق و مشروع تلقی می‌کنند (فیرحی، ۱۳۷۸: ۲۰). بر همین اساس، روابط قدرت از نظر فوکو نیز نامتقارن و سلطه‌آور است که به طبقه یا گروه خاصی تعلق دارد. وی بر این نکته تأکید می‌کند که سلطه لزوماً به شیوه آشکار و نادیده انگاشتن گروه‌های تحت سلطه صورت نمی‌گیرد، بلکه ممکن است به واسطه اتحاد با آنان از رهگذر دادن امتیازات و با بهره‌گیری از ابزارهای ایدئولوژیکی متأثر از هژمونی، اعمال قدرت صورت بگیرد (Fairclough, 1995: 76-78) و هژمونی، فرآیند اجتماعی است که طی آن اجماع و تفاهمی بر سر معنای مورد پذیرش به دست می‌آید.

۴. خلاصه رمان باغ تلو

رمان باغ تلو، زندگی دختری به نام «مرضیه» را هم‌زمان با پیروزی انقلاب و دوره جنگ روایت می‌کند. مرضیه در این اثر برخلاف اغلب شخصیت‌های زن داستان، زنی فعال و کنشگر تصویر شده که برای رهایی از توزیع نابرابر نقش‌ها تلاش می‌کند. وی در اوان انقلاب به مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی می‌پردازد و با وجود محدودیت‌ها و انتقاداتی که به عنوان یک زن در فضای فرهنگ سنتی با آن روبه‌رو است به نقش‌آفرینی خود در عرصه اجتماع ادامه می‌دهد. مرضیه با شروع جنگ با وجود مخالفت‌های خانواده به خوزستان می‌رود و در همان ماه‌های نخست جنگ اسیر می‌شود. وی پس از دو سال از بند اسارت آزاد شده و به وطن بازمی‌گردد. بازگشت افتخارآمیز مرضیه به وطن، کم‌کم با حرف و حدیث‌هایی برای وی صرفاً به علت جنسیت‌اش

1. Power, Dominance, Hegemony

2. Weber, M.

همراه است که درنهایت سرنوشت تأمل برانگیزی را نیز برای وی رقم می‌زند. پدر مرضیه، «مش یعقوب» که نمادی از اقتدار نظام مردسالار است برای رهایی از سخنان مردم و حفظ آبرو، خانواده‌اش را از تهران به باغی متروکه در منطقه تلو منتقل می‌کند و خود نیز با ازدواج مجدد از خانواده‌اش جدا می‌شود. داستان درنهایت با به آتش کشیدن و مرگ دلخراش مرضیه و نامزدش بابک به دست برادر مرضیه «جلال» که او نیز چون پدر خویش اسیر کلیشه‌های سنتی حاکم بر ساختار جامعه است، پایان می‌یابد.

۵. تحلیل داده‌ها در چهارچوب مفاهیم نظری

فرکلاف چهارچوب نظری و راهبرد عملی خود برای تحلیل انتقادی گفتمان را در سه مرحله توصیف، تفسیر و تبیین از هم متمایز کرده است.

۱-۵. سطح توصیف

بررسی رمان در سطح توصیف شامل طیف نسبتاً زیادی از ویژگی‌های زبانی چون ویژگی‌های واژگانی، دستوری و انواع کنش‌های گفتاری است. این سطح از تحلیل انتقادی در قالب پرسش‌هایی در سه سویه تجربی، رابطه‌ای و بیانی سازمان یافته است (ن. ک: فرکلاف، ۱۳۷۹: ۱۶۷-۲۱۰).

۱-۱-۵. ویژگی‌های صوری دارای ارزش تجربی

ویژگی‌های صوری دارای ارزش تجربی، سرنخی از روشی به دست می‌دهد که در آن تجربه تولیدکننده متن از جهان طبیعی یا اجتماعی بازنمایی می‌شود. ارزش تجربی با دانش و اعتقادات سروکار دارد (همان: ۱۷۱) و هم در سطح کلمات و هم در ساخت‌های نحوی قابل بررسی است.

۱-۱-۱-۵. واژگان

در رمان باغ تلو تعارض‌های گفتمانی و ایدئولوژیک رمزگذاری شده در طبقه‌بندی واژگان خود را نمایان می‌کند. کاربرد واژگان مربوط به طرح‌های طبقه‌بندی جنسیتی نظیر مرد، پسر و پدر در مقابل واژگانی چون زن، دختر و مادر نمایانگر این تفاوت‌های ایدئولوژیک رمزگذاری شده در اثر است. جمله‌بندی دگرسان؛ یعنی کاربرد نامعمول شمار زیادی از کلمات تقریباً هم‌معنا از دیگر

موارد در بخش واژگان است که نمونه‌هایی از آن در رمان باغ تلو یافت می‌شود. این پدیده می‌تواند نشانگر این باشد که اینجا کانون مبارزه ایدئولوژیک است (همان: ۱۷۶).

- بیرون رفتنش یک طرف، اما اینکه چند روزی بیرون و معلوم نباشد کجا رفته و با کی رفته برای خانواده ما چیز غریبی بود که نمی‌توانستیم با آن کنار بیاییم. دیگر در و همسایه داشتند برای ما پشت چشم نازک می‌کردند و خیره به در حیاط‌مان می‌شدند که بینن مرضیه با کی می‌آید و با کی می‌رود بیرون. هر وقت می‌خواست می‌رفت و هر وقت می‌خواست می‌آمد (قیصری، ۱۳۹۹: ۱۲-۱۳).

تکرار اشکال مختلف کلمات رفتن و آمدن در این جمله‌بندی که گواه رفتارهای سنت‌شکنانه و فراتر از باورهای متعارف توسط مرضیه است در واقع کانون مبارزات ایدئولوژیک رمان باغ تلو است.

- برای همین نمی‌خواست با مرضیه روبه‌رو شود. می‌دانست کم می‌آورد. مرضیه هر وقت خواسته بود حرفش را به کرسی نشاندۀ بود. چه قدر زرننگ بود دخترا! - دایی به بت اعظم گفت: حرف حرف خودش. کاری نمی‌شه کرد (همان: ۲۲ - ۲۳).

تکرار واژگان هم‌معنا در این جملات جهت تبیین روابط تقابلی مرضیه و پدرش در واقع تقابل گفتمان ایدئولوژیک مردسالاری با گفتمان فراجنسیتی را در این اثر بازنمایی می‌کند. ارزش عطف توجه متناوب به متن و نوع گفتمان همچنین در مورد روابط معنایی بین کلمات نیز مصداق دارد. واژه‌ها فقط ایفاکننده نقش‌های معنایی در جملات محسوب نمی‌شوند، بلکه می‌توانند با واژه‌های دیگر رابطه داشته باشند. روابط واژگانی به ترتیب هم‌معنایی، تضاد معنایی و شمول معنایی نامیده می‌شوند (یول، ۱۳۸۹: ۱۴۵).

در رمان باغ تلو آنچه از نظر روابط واژگانی قابل توجه است، تضاد معنایی بین آن‌هاست. کاربرد واژگانی چون فرشته، پهلوان، قهرمان، بت اعظم (قیصری، ۱۳۹۹: ۱۰-۱۵)، زن-مرد (همان: ۳۹-۵۷) و پسر-دختر (همان: ۱۰۶) از جمله موارد تضاد معنایی است که با هدف نمایان ساختن دوگانگی و تفاوت‌های ایدئولوژیکی در متن به کار رفته است.

جنبه‌های تجربی دستور با روش‌هایی سروکار دارد که به موجب آن‌ها صورت‌های دستوری یک زبان به رمزگذاری اتفاقات یا روابط موجود در جهان، انسان‌ها یا اشیایی که در این اتفاقات یا روابط دخیل هستند و شرایط زمانی و مکانی و دیگر موارد می‌پردازند. هنگام بازنمایی متنی این رخدادها یا روابط اغلب باید انتخابی میان فرآیندهای دستوری و مشارکین مختلف به عمل آوریم که به لحاظ ایدئولوژیک ممکن است معنا دار باشد (فرکلاف، ۱۳۷۹: ۱۸۴). سه نوع فرآیند اصلی عبارتند از: کنش، رخداد و توصیف. هر سه نوع فرآیند، این قابلیت را دارند که به صورت جملات مثبت یا منفی ظاهر شوند. در رمان باغ تلو، فرآیندها بیشتر به صورت کنش و رخداد بیان شده و فرآیند توصیفی کمتر کاربرد دارد.

- من به گذشته‌ام افتخار می‌کنم (قیصری، ۱۳۹۹: ۱۳۵).

پافشاری مرضیه بر عقایدش به شیوه توصیفی و مثبت بازنمایی شده است. فرآیند کنش، ممکن است به صورت جملات معلوم یا مجهول ظاهر شود و در مواردی، کنش فاقد کنشگر مشخص باشد. فرآیند کنش در باغ تلو بجز در مواردی اندک به صورت جملات معلوم ثبت شده است.

- دیدم بت اعظم مادرم را گوشه اتاق گیر انداخته و دور از چشم دیگران سین جیم‌اش می‌کند (همان: ۵۹).

تسط پدر مرضیه بر مادرش با توجه به اهمیت ایدئولوژیک آن به گونه فرآیند کنش و معلوم بازنمایی شده است.

- توی یکی از کوچه‌های خرمشهر ناغافل درگیر می‌شوند و می‌افتند توی محاصره، بقیه دیگر معلوم است؛ می‌شوند اسیر آن‌ها (همان: ۷۴) و در این جمله کنشی به علت تمرکز بر کنش و اهمیت کمتر کنشگر از وی نامی برده نشده است.

۳-۱-۱-۵. گزاره‌های ایدئولوژیک تلویحی

یکی از مواردی که در بُعد تجربی و اندیشگانی قابل بررسی است، پیش‌فرض‌ها و گزاره‌های ایدئولوژیک تلویحی است. مصادیقی چون «زن‌ها به جنگ نمی‌روند. جنگ، کاری مردانه است. مردها نسبت به زن‌ها به امور آگاه‌تر هستند» از جمله گزاره‌های ایدئولوژیک تلویحی رمان باغ تلو است که مرضیه با اعمال و رفتار خویش باعث زدودن طبیعی‌شدگی بخشی از آن‌ها شده است. در نمونه‌های زیر از متن با کنار هم قرار گرفتن واژگان و جملات، سرنخی از اموری که مبتنی بر پیش‌فرض‌های ایدئولوژیک است به دست داده می‌شود.

- هنوز صدایش تو گوشم هست. می‌گفت: «جلال کار جوهر مرده». دستم به بیل و شن کش نخورده بود. مرضیه چرا. حتی سند هم داشتیم. عکس‌های تک و جفتی که نشان می‌داد چه طور بیل می‌زده و چه طور عملگی می‌کرده (همان: ۱۰۰-۱۰۱).

در گفتمان مردسالاری که نتیجه نوعی نگرش تفکیک‌کننده متعصبانه به جنسیت است، مناسبات قدرت به گونه‌ای است که مردان را در جایگاه قدرت در نظر می‌گیرد و زنان را تحت حمایت و سلطه آنان قرار می‌دهد. بنابراین، استقلال و توانایی‌های زنان عمدتاً در این نگرش مورد غفلت واقع می‌شود (قانع، ۱۳۹۴: ۹۶).

در این اثر در یک رویکرد متفاوت و برخلاف پیش‌فرض‌های متعارف، برادر مرضیه -جلال- شخصیتی ناتوان و منفعل تصویر می‌شود و در مقابل، مرضیه با نگاهی غیرمتعصبانه و فراجنسیتی به عنوان زنی مستقل، توانمند و آگاه توصیف می‌شود.

- بت اعظم با تشرگفت: «... کی به شما گفته راه بیفتین برین شهر غریب. مگه جنگ کردن کار زن‌هاست؟» (قیصری، ۱۳۹۹: ۳۸).

- پستیچی گفت: «مگه مرد شما نرفته جنگ؟ گفتم: نه زن مون رفته» (همان: ۴۶-۴۵).

- سرباز از جلال می‌پرسد: «واسه چی اومدی این جا [فرودگاه]؟» گفتم: «واسه خواهرم. جز اسراس. با تعجب گفت: راستی؟ ... مگه ما اسیر زن هم داشتیم؟» (همان: ۶۳).

در جوامع سنتی که توزیع نقش‌ها در ساختار نهادهای اجتماعی به‌ویژه خانواده مبتنی بر تصورات قالبی و ایدئولوژی‌های جنسیتی است، نقش‌های زنان عمدتاً محدود به خانواده است و

معمولاً محور اصلی هویت آن‌ها را تشکیل می‌دهد (ساروخانی و رفعت‌جاه، ۱۳۸۳: ۱۳۹). باور متعارف حاصل از این ایدئولوژی‌های جنسیتی، جنگیدن و اسارت را نیز امری مردانه می‌شناسد و نقشی برای زن در این مسأله قائل نیست. نمود این نگرش و تقابل با این پیش‌فرض‌های ایدئولوژیک را در بخش‌های مختلفی از رمان باغ تلو شاهد هستیم. در جملات بالا میزان هژمونیک شدن این پیش‌فرض‌های ایدئولوژیک در ساختار نهادهای اجتماعی و تبعات تقابل با این نگرش‌های عام از سوی مرضیه و دختران هم‌رزمش به نمایش گذاشته شده است. میزان هژمونی کلیشه‌های جنسیتی حاصل از گفتمان مردسالاری در اذهان افراد جامعه به گونه‌ای است که حتی سربازی که در حال خدمت در ارگان نظامی است از مسأله اسارت زنان آگاهی ندارد و از اسارت مرضیه متعجب می‌شود.

پرداختن نویسنده باغ تلو به زنی که در جنگ حضور یافته و به اسارت درآمده در واقع با دو هدف صورت گرفته است؛ هدف نویسنده در سطح ابتدایی را برجسته‌سازی نقش زن در جنگ ایران و عراق و شکستن تابوهای رمان‌پایداری باید عنوان کرد، اما آنچه از زوایای پنهان اثر به عنوان هدف اصلی نویسنده قابل استنباط است، بازتاب اسارت زنان در قیدوبند نگرش‌های متعصبانه جنسیتی و پیش‌فرض‌های ایدئولوژیک جامعه خود و اعتراض به آن است. تقابل اصلی مرضیه نه با نیروهای عراقی، بلکه با اذهان تحت سلطه باورهای متعارف جامعه خودش است. میدان اصلی اسارت وی نیز نه سرزمین بیگانه، بلکه خاک و وطنش است؛ جایی که صرفاً به دلیل جنسیتش، اعمال و رفتاری کلیشه‌ای را از او خواستارند و وی را به خاطر فعالیت‌های مشروع و فراجنسیتی و مشارکت در امر ارزشمند و انسانی چون دفاع از وطن در معرض اتهام و بازخواست قرار می‌دهند.

«دنیای عجیبی. به بار اون جا بازجویی شدم که چرا او مدم به جنگ اون‌ها و حالا دارم بازجویی میشم که چه می‌کردم اون‌جا؟ اون‌جا می‌گفتن متهمی. چرا که او مدی به جنگ ما. اما اینجا نمی‌دونم به چی متهم شدم. این برام خیلی سخته» (قیصری، ۱۳۹۹: ۷۷-۷۸). جایی که وی پس از جنگیدن‌های بسیار اقرار می‌کند (همان: ۷۶) که خسته شده است.

۱-۲. ویژگی‌های صوری دارای ارزش رابطه‌ای

ویژگی‌های صوری دارای ارزش رابطه‌ای سرنخی از آن دسته از روابط اجتماعی به دست می‌دهد که از طریق متن در گفتمان به اجرا درمی‌آیند (فرکلاف، ۱۳۷۹: ۱۷۲).

روابط بین شخصیت‌های اصلی در رمان باغ تلو بنا بر آنچه در متن بازنمایی شده است عموماً تحت تأثیر نظام فرادستی و فرودستی و توزیع نقش‌های حاصل از گفت‌وگوهای مردسالاری قرار گرفته است. شخصیت‌های زن در اثر عموماً در طبقات وابسته و فروتر صورت‌بندی شده‌اند، اما این مسأله دربارهٔ مرضیه که شخصیت اصلی داستان است، متفاوت است. وی به دلیل برخورداری از روحیهٔ تحول‌خواه، مرزهای باورمتعارف را درنوردیده و روندی برخلاف روند سلطه در پیش می‌گیرد. پدر مرضیه در داستان از اقتدار بالایی برخوردار است. وی درصدد است از موضع قدرت با مرضیه برخورد کند، اما مرضیه به آن تن نمی‌دهد. در رمان به دفعات شاهد هستیم که مرضیه به همین دلیل، مورد شماتت پدر قرار می‌گیرد و حتی در برخی موارد پدر از وی سلب اعتماد می‌کند.

- با هم لج و لجبازی می‌کردند. انگار پدر و دختر خوششان می‌آمد توی روی هم بایستند (قیصری، ۱۳۹۹: ۸۰-۸۱).

البته روابط مرضیه با پدرش، پس از آزادی وی از بند اسارت تحت تأثیر حواشی ایجاد شده برای وی و خانواده‌اش، اندکی دچار تغییر می‌شود و وی سعی می‌کند در مقابل پدر از خود کمتر مقاومت نشان دهد.

رابطهٔ مادر با مرضیه بیشتر از روی احساسات مادرانه و حمایت‌گرانه است.

- مرضیه رفت به طرف خوزستان، حال مادرم خراب شد و هر روز بدتر از بدتر (همان: ۵۳).

بازنمایی تعاملات جلال با مرضیه نیز در ابتدا به صورت روابط معمول برادر و خواهری است. وی در آغاز داستان اغلب از مرضیه به شیوهٔ نام‌دهی و محبت‌آمیز با عنوان فرشته و فرشتهٔ کوچولو یاد می‌کند.

- باید به نبودنش فکر می‌کردیم. به اینکه شاید هرگز فرشتهٔ کوچولوی مان را نبینیم (همان: ۲۷).

با پیشرفت داستان و پس از اسارت مرضیه، تحت تأثیر رفتار پدر، وی نیز در تعامل با خواهر خود تغییر روش می‌دهد و از مرضیه به بدی یاد می‌کند.

- هرچه از آن روز می گذشت نفرتم از مرضیه بیشتر می شد (همان: ۱۱۴).

رابطه پدر مرضیه با مادر وی در طول رمان، رابطه‌ای از موضع قدرت و براساس نگاهی فرادستی و فرودستی است. مادر مرضیه برخلاف شخصیت مستقل مرضیه، زنی کم‌خرد، منفعل و وابسته تصویر شده است که دائم از سوی همسر و پسر خویش مورد تحقیر و سرزنش قرار می‌گیرد.

- بت اعظم با چشم‌های تیزش مراقب مادرم بود که با اولین خطا به او حمله کند (همان: ۳۵-۳۶).

- بت اعظم گفت: «جلال تو مواظب ننه‌ات باش خیطی بالا نیاره» (همان: ۶۱).

این موضوع با «فرهنگ مردسالار و رواج باورهای کلیشه‌ای جنسیتی در فرهنگ عمومی ما که مردان و ارزش‌های مردانه را برتر از زنان و ارزش‌های زنانه می‌دانند و غالباً با تحقیر زنان توأم است» (رفعت جاه، ۱۳۸۷: ۴) در ارتباط است. مادر مرضیه حتی بعد از ازدواج مجددش یعقوب و رهاکردن آن‌ها از سوی وی اعتراضی از خود نشان نمی‌دهد. در واقع وی مصداق زنانی است که در گفتمان مردسالاری به آن‌ها آموزش داده شده که اقتدار مردانه و انفعال را بپذیرند؛ بنابراین، از انتقاد و داوری به سوی خود سر باز می‌زنند و خود را به رأی طبقه برتر واگذار می‌کنند (بووار، ۱۳۹۷، جلد ۲: ۵۰۷).

از دیگر خصوصیات واژگانی که با ارزش‌های رابطه‌ای سروکار دارد، رسمی یا محاوره‌ای بودن آن‌ها است. در رمان باغ تلو - با توجه به غیررسمی بودن موقعیت و مطرح شدن موضوعات در گستره محیط خانوادگی - اکثر آ‌ز واژگان غیررسمی به جای واژگان موجود رسمی تر استفاده شده است.

- دختری دوباره رفت تو جاده خاکی و حرف ان شالله که گربه است (قیصری، ۱۳۹۹: ۴۰).

- می‌خواستند جوری حالی ما بکنند که دخترتان ورپرید (همان: ۴۶).

در بعضی از مکالمات این اثر، هدف از به کار گرفتن واژگان محاوره‌ای و غیررسمی، نادیده گرفتن وجهه یکدیگر و به قصد عدم احترام به شأن دیگری است. مکالمات پدر مرضیه با اعضای خانواده با توجه به جایگاه فراتری که او برای خود قائل است، اغلب متأثر از این امر است.

- بت اعظم می گفت: «عجب خریه این زن...» (همان: ۵۲).

- باورش نمی شد مشنگ (همان: ۶۳).

۵-۱-۲-۲. دستور

غیر از واژگان، انواع ویژگی‌های دستوری در متن‌ها وجود دارند که دارای ارزش رابطه‌ای هستند؛ «وجه جمله» از آن جمله است. سه وجه اصلی وجود دارد: خبری، پرسشی، دستوری و امری. پرکاربردترین وجه به کار رفته در مکالمات رمان باغ تلو، وجه اخباری است. بسامد بالای وجه اخباری، قطعیت متن را بالا می‌برد و میزان پایبندی نویسنده به حقیقت گزاره‌ها را نمایان می‌سازد (درپر^۱، ۱۳۹۲: ۱۵۱). مرضیه که شخصیت محوری داستان است در طول اثر کمتر سخن می‌گوید و از دریچه نگاه راوی؛ یعنی برادرش به مخاطب معرفی می‌شود. وی در بیشتر مواردی که سخن می‌گوید از وجه خبری بهره می‌گیرد؛ زیرا اغلب مخاطب سؤالات و درخواست‌های دیگر شخصیت‌ها از جمله پدر خویش قرار می‌گیرد.

وجه امری و پرسشی به کار گرفته شده در مکالمات، اغلب از سوی پدر مرضیه است. وی با توجه به قائل شدن جایگاه فرادستی برای خویش، خود را مجاز به امر و درخواست می‌داند؛ «در وجه امری، خواستن چه برای کنش از جانب دیگری و چه برای دریافت اطلاعات از دیگری باشد، معمولاً از جایگاه قدرت صورت می‌گیرد» (فرکلاف، ۱۳۷۹: ۱۹۲).

در وجه پرسشی نیز در موارد بسیاری از متن، طرح پرسش‌ها با توجه به معانی ثانوی آن‌ها به گونه‌ای است که شرکت‌کننده در رخداد، انتظار پاسخ از مخاطب خود ندارد، بلکه وی با کنترل موضوع مکالمه و ترغیب مخاطب به پاسخی مطابق میل خویش، سلطه خود را بر او روا می‌دارد.

- صدا توی صداس می انداخت و می گفت: «...نکنه من دختر حاتم طایی بزرگ کردم و خودم خبر ندارم؟» (قیصری، ۱۳۹۹: ۱۳).

1. Darpor, M.

در این جمله و جملات دیگر از متن، پدر به امید ترغیب مرضیه به انصراف از افکار و اعمال انسانی و اجتماعی اش از طرح این گونه پرسش ها سود برده است.

۳-۱-۵. ویژگی های صوری دارای ارزش بیانی

ویژگی های صوری دارای ارزش بیانی، سرنخی از ارزشیابی تولیدکننده از بخشی از واقعیت ارائه می دهند. ارزش بیانی با فاعل ها و هویت های اجتماعی سروکار دارد (فرکلاف، ۱۳۷۹: ۱۷۲). باید به این واقعیت توجه شود که ارزش های بیانی را می توان به طرح های طبقه بندی ایدئولوژیک خاص و معنادار ارجاع داد. در رمان باغ تلو، مرضیه به عنوان یک شخصیت کنشگر سعی می کند از بند تفکیک های جنسیتی به درآید و در راستای گفتمان انسانی و فراجنسیتی برابر با مردان در عرصه اجتماع از جمله جنگ، نقش آفرینی کند، اما عرف جامعه که تحت تأثیر طبقه بندی ایدئولوژیک، حضور اجتماعی زن را جز به ضرورت بر نمی تابد این گونه سنت شکنی ها را برای زن میسر نمی داند؛ در نتیجه، ارزشیابی از فعالیت های اجتماعی مرضیه و حتی اسارت وی، هم از سوی خانواده و هم از سوی جامعه به صورت منفی است.

- بله حقیقتاً مرضیه خانم دسته گل به آب داده و اسیر شده بود (قیصری، ۱۳۹۹: ۴۶).

- حرف هایی که جا داشت دق کنیم. می گفتند: «گوشت افتاده دست گربه» (همان: ۴۸).

- کاری است که شده، نادانی و جوانی کرده چوبش رو هم خورده (همان: ۷۵).

در برگزیده های بالا از متن، ارزشیابی منفی خانواده و اجتماع از اسارت مرضیه تحت تأثیر طبقه بندی جنسیتی به خوبی ترسیم شده است. در رمان باغ تلو مضامین مربوط به جنگ و اصل جهاد و شهادت طلبی که از گزاره های اصلی ایدئولوژی انقلابی و جنگ است نیز به دور از هر گونه اغراق و مصلحت اندیشی به صورت انتقادی و منفی بازنمایی شده است.

- هواپیماهای عراقی گوشه ای از شهر را بمباران می کردند و ضد هوایی ها توی آسمان تهران تیر هوایی در می کردند، بلکه یکی از آن تیرها الله بختکی بخورد گوشه بال هواپیمایی و بیفتد روی زمین (همان: ۵۱).

- از مجروح‌های آش و لاش شده می‌گفت که هر روز باید مداواشان می‌کرده. بی‌دارو و بی‌آمبولانس. نه دکتر متخصصی بوده، نه درمانگاهی. تا مجروح‌ها را می‌خواستند برسانند به درمانگاه توی راه کار از کار می‌گذشته (همان: ۷۴).

۵-۱-۴. ساخت‌های متنی

یکی از مباحثی که در این سطح مطرح می‌شود، ماهیت نظام نوبت‌گیری، کنترل مکالمه و چگونگی قراردادهای تعاملی و پیوند ضمنی آن‌ها با روابط قدرت است. در باب کنترل مکالمه مشارکان گفتمان، شگردهای مختلفی وجود دارد که در قالب محدودیت‌هایی که مشارک قدرتمند هنگام مکالمه اعمال می‌کند، قابل توصیف است. از جمله این شگردها، قطع صحبت دیگران، اجبار دیگران به صریح‌تر صحبت کردن، ارزشیابی سخن مخاطب، موضوع صحبت و صورت‌بندی و تکرار است. در رمان باغ تلو، حقوق نوبت‌گیری و قراردادهای تعاملی با توجه به اینکه مکالمات آن عموماً از نوع غیررسمی و بین افراد غیرهم‌تراز است، نابرابر است.

- توی راه گفت: «تا یکی دو روز دیگه اسباب اثاثیه خونه رو جمع می‌کنی تا پیام سراغتون» تأکید کرد... «بی‌سروصدا هیچ کس نباید بفهمه داریم از این خونه می‌ریم». پرسید: «حالت شد؟» گفتم: آره (همان: ۹۳).

در این مکالمه نابرابر، پدر برای تحمیل آرای خود به پسر از روش کنترل موضوع مکالمه و اجبار به صریح صحبت کردن و تحمیل خواسته‌هایش استفاده می‌کند.

- بت اعظم گفت: «می‌ریم از این جا...». مادرم گفت: «اون وقت پشت سرمون حرف درمیان». بت اعظم گفت: «عجب خریه این زن، ما داریم به خاطر همین حرفا از این جا فرار می‌کنیم، حالا فهمیدی؟» مادرم به گریه افتاد و گفت: «آره حواسم نبود» (همان: ۵۲).

پدر مرضیه به عنوان مشارک قدرتمند هنگام مکالمه از ارزشیابی منفی سخن مخاطب (همسرش) و کنترل موضوع صحبت و قطع صحبت وی بهره می‌گیرد.

- بت اعظم پرسید: «کار شما چیه خانم؟» گفت: «من پرستارم». بت اعظم... پرسید: «یعنی درس پرستاری خوندی یا همین طوری سرخود پرستاری؟» دختره... گفت: «همین طوری که نه. دوره دیدم». بت اعظم با تشریح گفت: «دوره دیده‌ای؟ چه دوره‌ای؟» (همان: ۳۷-۳۸).

در این عبارات از متن، نابرابری در قراردادهای تعاملی و روش‌های مختلف کنترل موضوع مکالمه، چون صورت‌بندی و تکرار، ارزشیابی، طرح پرسش برای وادار کردن مخاطب به صریح سخن گفتن را شاهد هستیم.

۲-۵. تفسیر

در مرحله تفسیر این پرسش‌ها مطرح می‌شود: ۱- تفسیرهای مشارکین گفتمان از بافت موقعیتی و بینامتنی چیست؟ ۲- چه نوعی از گفتمان مورد استفاده خواهد بود؟ ۳- آیا پاسخ مشارکین متفاوت به دو پرسش نخست متفاوت خواهد بود؟ (فرکلاف، ۱۳۷۹: ۲۴۴).

گفتمان‌ها و متون آن‌ها خود دارای تاریخ‌اند و متعلق به مجموعه‌های تاریخی هستند. این مسأله درباره رمان باغ تلو نیز صدق می‌کند. مجموعه‌ای از گزاره‌های موجود در اثر، این اندیشه را تقویت می‌کند که این متن در پیوندی دوسویه با متون دیگر به خصوص آثاری که درباره جایگاه و هویت زنان و نقد باورهای متعارف درباره آن‌ها نوشته شده‌اند، قرار دارد. پیش‌فرض‌هایی چون «نگاه فرودستی به زن، عدم فردیت زنان، سلطه نظام‌مند مردان» در واقع مربوط به بافت بینامتنی است که نویسنده با انتخاب‌هایی که در باب ساختار کلی داستان داشته، آن‌ها را مورد تردید و مجادله قرار داده است. از سوی دیگر، با توجه به ژانر رمان باغ تلو - که مربوط به حوزه پایداری است - بینامتنیتی میان این اثر با دیگر آثار این حوزه نیز می‌بینیم؛ اگرچه مکالمه بین نویسنده این متن با دیگر نویسندگان رمان پایداری با توجه به ساختار، شخصیت‌ها و قهرمان اثر تا حدودی متفاوت است.

درک و فهم مخاطب نیز از گفتمان‌های رمزگذاری شده در این رمان نیز، نقد پنهان گفتمان غالب مردسالاری و کلیشه‌های مربوط به نقش‌های جنسیتی و توجه به گزاره‌های گفتمان فراجنسیتی و انسانی است. این اثر به عنوان یک کنش گفتمانی همچنین سعی دارد در ساختار نهادهای اجتماعی تأثیر بگذارد و با ایجاد تردید در اذهان مخاطبین، آن‌ها را به سمت تغییرات بنیادین هدایت کند.

۳-۵. تبیین

هدف فرکلاف در این بخش، بررسی رابطه دیالکتیک بین نظم‌های گفتمانی و کردارهای اجتماعی است (Fairclough, 1992: 96). در بررسی تبیین، می‌توان گفتمان را به عنوان جزئی از مبارزه اجتماعی قلمداد کرد و آن را در سطح گسترده‌تر (غیرگفتمانی) مبارزات و تأثیر این

مبارزات بر ساختارها قرارداد (فرکلاف، ۱۳۷۹: ۲۴۵-۲۴۶). بر همین اساس، در این بخش از پژوهش، این پرسش مطرح خواهد شد که گفتمان‌های مسلط در متن به کدام فرآیندهای نهادی و اجتماعی تعلق دارند؟ و از حیث ایدئولوژیک چگونه تعیین می‌پذیرند و چگونه تعیین می‌کنند؟ در پاسخ به این پرسش باید گفت، چهارچوب نهادی این رمان در مقام یک رخدادهای ارتباطی، واجد گفتمان‌های تلویحی در مناسبات و معادلات قدرت است که می‌تواند بازنمایی شرایط دوران تاریخی متن رمان؛ یعنی دوره آغازین انقلاب و جنگ و زمان نگارش و انتشار رمان؛ یعنی هم‌زمان با دوره دولت هشتم و نهم باشد. این دوره‌ها از لحاظ تاریخی و اجتماعی از اهمیت بسیاری برخوردارند. با انقلاب «۵۷»، زنان ایران مانند تمام اقشار جامعه وارد دنیای انقلابی با داعیه‌های ارزشی جدید شدند. در این دوره با وجود بحران‌های گوناگون داخلی و خارجی، حضور اجتماعی زنان و مسأله جنسیت زنان به صورت نظام‌مند در نهادهای رسمی و فرهنگی موضوعیت نداشت. وجه قالب گفتمان انقلابی درباره تأکید بر حضور اجتماعی زن در عرصه منازعات سیاسی تا پیروزی انقلاب ادامه داشت (مهرپور، ۱۳۷۹: ۱۵).

- همان دوروبرهای ۵۸ خوب است... از زمانی که مرضیه کفش و کلاه می‌کرد و می‌رفت بیرون تا به وظیفه‌ای که خودش بر دوش خودش گذاشته بود، عمل کند (قیصری، ۱۳۹۹: ۱۴).

در ادامه نیز با شروع جنگ که بهره‌گیری از تمامی ظرفیت‌های جامعه در مواجهه با بحران‌های پیش‌آمده مرکز توجه قرار داشت، وظیفه و نقش اجتماعی زن، دوباره معنی یافت. در این شرایط علاوه بر تأیید نقش‌های سنتی که در گفتمان هژمونیک مردسالاری برای زن تعریف شده بود، زنان همچنین به عنوان حامیان و مدافعان جامعه اسلامی مورد توجه قرار گرفتند (مهرپور، ۱۳۷۹: ۱۵۱). در نتیجه انقلابی که این‌گونه زنان را به حضور در عرصه نبرد همگام با مردان فرامی‌خواند، زنان نیز به دور از هرگونه مطالبه‌گری جنسیتی در فضای آرمانی و انقلابی شروع به فعالیت کردند. همین ساختار اجتماعی و تاریخی در داستان باغ تلو بازتولید شده و سبب‌سازی می‌شود که شخصیت محوری داستان؛ یعنی «مرضیه»، جایگاه جدیدی برای خود در اجتماع و رای طبقه‌بندی‌های جنسیتی گفتمان سنتی در نظر بگیرد و انتظاراتی متناسب با این تغییرات از خانواده و جامعه نیز طلب کند.

- مادرم می پرسد: «کجا دختر؟» مرضیه نه می گذارد و نه برمی دارد و می گوید: «خوزستان» (قیصری، ۱۳۹۹: ۲۲-۲۵).

- بت اعظم گفت: «یعنی چی؟ یعنی می خواد بره؟» (همان).

- گفتم: «مش یعقوب خیلی ناراحتته.» گفت: «می فهمم. اما این یه اتفاق بزرگه که همه باید بفهمن» (همان).

با پایان مبارزه، حضور زن در عرصه عمومی ضرورت خود را از دست داد و وجه اول گفتمان مردسالار؛ یعنی نگرش خانه نشینی و دگربودگی زنان پررنگ تر شد.

- بیرون رفتنش یک طرف، اما اینکه چند روزی برود بیرون و معلوم نباشد کجا رفته و با کی رفته، برای خانواده ما چیز غریبی بود که نمی توانستیم با آن کنار بیاییم (همان: ۱۲).

در اینجا سرنوشتی که جامعه سنتی برای زن در نظر گرفته و به وی عرضه می کند، ازدواج است (بووار، ۱۳۹۷: ۲۲۹/۲).

- بت اعظم به مادرم می گفت: «کاری کن زن که حواسش بره به زندگیش. بره به آینده اش» (قیصری، ۱۳۹۹: ۸۱).

- مادرم گفت: «مرضیه نمی خواد با این پسره ازدواج کنه!» بت اعظم گفت: «منو مسخره کردین یا خودتون یا اونا رو؟» مرضیه گفت: «هیچ کدوم!» بت اعظم بلند شد و گفت: «پس حرف دیگه ای نمی مونه» (همان: ۱۲۶).

در این جملات این گزاره ایدئولوژیک را در رفتار پدر مرضیه با وی شاهد هستیم. وی با حفظ اقتدار مردانه و تسلط در قلمرو زندگی و تصمیمات دخترش، خواهان نقش و هویت سنتی برای او است. روابط نابرابر قدرت در میان شخصیت ها، اقتدار و آزادی عمل مردان و تلاش بر انزوا و به حاشیه راندن زنان، خشونت گفتاری و رفتاری مردان علیه زنان به خصوص در فرجام داستان با کشتن مرضیه و نامزدش توسط برادر مرضیه از جمله دیگر مؤلفه های گفتمان مردسالار است که در رمان باغ تلو باز تولید شده است.

- تکلیف را باید بت اعظم مشخص می کرد. او بود که باد تصمیم می گرفت (همان: ۲۷).

- دیدم بت اعظم مادرم را گوشه اتاق گیر انداخته و دارد دور از چشم دیگران سین جیم اش می‌کند. می‌گفت: «...دیدید خودت هالویی. دیدی خودت تنت می‌خاره» (همان: ۵۹).

- اصلاً دلم نمی‌خواست قیافه هیچ کدامشان را ببینم... یک لحظه به خودم گفتم این بهترین فرصت برای خلاص شدن از دست این هاست. به دو رفتم طرف آشپزخانه و با قوطی کبریت برگشتم. در آهنی انباری را بستم... جاروی دسته کوتاهی همیشه پشت در انباری بود. همان جا کبریت را گرفتم زیرش... (همان: ۱۴۶-۱۴۷).

با تغییر و تحولاتی که در دولت‌ها و قرائت‌های رسمی ایجاد شد و در پی آن تحولات فرهنگی و اجتماعی، بازنمایی‌های ایدئولوژیک از فعالیت و جنسیت زنان نیز با تغییر روبه‌رو شد (صادقی فسایی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۹۵).

در دوره تاریخی چهارم (۱۳۷۶-۱۳۸۴) که در واقع مصادف با زمان نگارش رمان باغ تلو است، گفتمان اصلاحات به عنوان گفتمان رسمی مطرح شد. در این گفتمان، مطالبات زنان به عنوان بخشی از مطالبات بی‌پاسخ مانده جامعه به رسمیت شناخته شد و برای پاسخ به آن‌ها، تلاش‌هایی صورت گرفت (سرمدی، ۱۳۹۶: ۱۳-۱۴). حمایت از سازمان‌های غیردولتی زنان و طرح ملی امحای خشونت علیه زنان، برنامه‌ریزی برای اشتغال زنان و اقدام جهت پیوستن ایران به کنوانسیون رفع تبعیض زنان از جمله اقدامات هیأت دولت و مرکز امور مشارکت زنان در این دوره است.

در دوره تاریخی پنجم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) مصادف با انتشار رمان باغ تلو، دولت عدالت و مهرورزی با شعار تشکیل دولت اسلامی آغاز به کار کرد. مؤلفه‌های گفتمانی درحوزه زنان طی این دوره، خود را با دو صفت گرایش به توده‌ای شدن و تأکید و تمرکز بر وظیفه‌سنی زنان معرفی می‌کند و این یعنی زن بدون وظایف عارضی، مجال حضور فردی و تعریف شده براساس هویت شخصیتی خود ندارد (صادقی فسایی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۹۷-۱۹۹). در این دوره همچنین چند طرح و لایحه درباره زنان تصویب شد که لایحه «حمایت خانواده» و «تقسیم‌بندی جنسیتی»، مهم‌ترین و بحث‌برانگیزترین آن‌ها بود. منتقدان، لایحه خانواده را «ضدخانواده» نامیدند که بر بی‌حقوقی زن ایرانی در قوانین موجود صحه گذاشته است. آن‌ها، معتقد بودند که در لایحه حمایت خانواده، حق بدون قید و شرط زنان برای اشتغال به رسمیت شناخته نشده است (همان: ۲۰۲-۲۰۳). نمود این تحولات گفتمانی را در باغ تلو چه در نهاد خانواده و چه در برخورد جامعه

با دختری که محور داستان است به‌طور آشکار می‌بینیم. جامعه‌ای که پیش از این و در شرایطی خاص، زن را فراتر از نگاه جنسیتی به میدان مبارزه و عرصه اجتماع فراخوانده است، اینک با تحول گفتمانی از زن انتظار دارد، جنسیت خود و نقش زن بودن خود را فراموش نکند و مطابق با انگاره‌های وضع شده، عمل کند.

باتوجه به مسائل مطرح شده، به‌طور کلی باید منشأ تقابل دوگفتمان اصلی رمان باغ تلو را در آستانه تغییرات اجتماعی و سیاسی جامعه ایران به‌خصوص در برهه‌های تاریخی دوره اول، چهارم و پنجم پس از انقلاب دانست.

بحث و نتیجه‌گیری

با بررسی رمان باغ تلو در سه سطح توصیف، تفسیر، تبیین و تحلیل ارزش‌های تجربی، رابطه‌ای و بیانی‌بازنمایی شده در اثر، پی‌می‌بریم که ایدئولوژی حاکم بر این رمان در حقیقت شکستن تابوها و محدودیت‌هایی است که از سوی نهادهای قدرت برای زن تعیین شده است. همین مسأله، رمان را به عرصه جدال گفتمانی میان گفتمان سنتی مردسالاری با گفتمان نوین انسانی و فراجنسیتی تبدیل کرده است.

در سطح توصیف، تفاوت‌های ایدئولوژیکی در طرح طبقه‌بندی جنسیتی و تقابل‌های دوگانه چه در سطح واژگان و چه در سطح دستور و گزاره‌های ایدئولوژیک رمزگذاری شده است. در سطح تفسیر می‌توان گفت باغ تلو با آثاری که هویت و فردیت زنانه در آن‌ها برجستگی یافته است، ارتباط بینامتنی برقرار کرده است. در بخش تبیین نیز نویسنده اثر با انعکاس برخی از گزاره‌های ایدئولوژیک نظام مردسالار در اثرش همچون کلیشه‌های جنسیتی و فرادستی مردان و فرودستی زنان، ضمن تردید در باورهای متعارف و نقد پنهان گفتمان هژمونیک مردسالار، درصدد دگرگونی روابط قدرت و مقاومت در برابر به حاشیه راندن و به اسارت گرفته شدن هویت انسانی زنان توسط نهادهای قدرت است.

قیصری با محوریت قرار دادن شخصیتی چون مرضیه در داستان، ذهنیت مخاطب را به سمت گفتمان انسانی و فراجنسیتی سوق می‌دهد. در گفتمان فراجنسیتی و انسانی، زن در پی کسب استقلال هویتی، فردیت انسانی و بهره‌مندی از منزلت اجتماعی است. بازتولید این مؤلفه‌ها در شخصیت «مرضیه» به‌طور کامل نمایان است؛ مرضیه در پی آن است که هویت تازه‌ای را برای

دختر ایرانی ثبت کند؛ هویتی که برخلاف الگوی گفتمان سنتی مردسالاری، عهده‌دار وظایف مهم اجتماعی است که از قدرت، عقلانیت و فردیت انسانی وی نشأت می‌گیرد.

سپاسگزاری

شکر شایان ایزد منان که توفیق داد تا این مقاله را با کمک همکاران محترم به پایان برسانیم. به این وسیله مراتب سپاس خود را از تلاش و زحمات ارزشمند خانم آرام رحیمیان دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی در روند نگارش این مقاله تقدیم می‌دارم. از فاضل اندیشمند جناب آقای دکتر خاتمی که همواره نگارنده را مورد لطف خود قرار داده‌اند نیز کمال تشکر را دارم.

تعارض منافع

نویسندگان هیچ گونه تعارض منافع ندارند.

منابع

- آفاگل‌زاده، فردوس. (۱۳۸۶). تحلیل گفتمان انتقادی و ادبیات. *فصلنامه ادب پژوهی*، ۱۱(۱- پ ۱)، ۱۷-۲۷. [20.1001.1.17358027.1386.1.1.2.9](https://doi.org/10.1001.1.17358027.1386.1.1.2.9)
- آفاگل‌زاده، فردوس. (۱۳۹۲). *فرهنگ توصیفی تحلیل گفتمان و کاربردشناسی*. چاپ اول. تهران: نشر علمی.
- ایگلتون، تری. (۱۳۸۱). *درآمدی بر ایدئولوژی*. ترجمه اکبر معصوم بیگی. چاپ اول. تهران: نشر آگه.
- بووار، سیمون دو. (۱۳۹۷). *جنس دوم*. ترجمه قاسم صنعوی. جلد اول. چاپ سیزدهم. تهران: نشر توس.
- جوادی‌یگانه، محمدرضا و صحفی، سیدمحمدعلی. (۱۳۹۲). روایت زنانه از جنگ، تحلیل گفتمان کتاب *دا. فصلنامه نقد ادبی*، ۶(۲۱)، ۸۵-۱۱۰. [20.1001.1.20080360.1392.6.21.3.4](https://doi.org/10.1001.1.20080360.1392.6.21.3.4)
- درپر، مریم. (۱۳۹۲). *سبک‌شناسی انتقادی (سبک‌شناسی نامه‌های غزالی با رویکرد تحلیل گفتمان انتقادی)*. چاپ اول. تهران: نشر علم.
- رفعت‌جاه، مریم. (۱۳۸۷). *تأملی در هویت زن ایرانی*. چاپ اول. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ساروخانی، باقر و رفعت‌جاه، مریم. (تیر ۱۳۸۳). زنان و باز تعریف هویت اجتماعی. *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ۲۵(۲)، ۱۳۳-۱۶۰.
- سرمدی، پرستو. (۱۳۹۶). *زنان و دولت، پس از انقلاب*. چاپ اول. تهران: نشر کویر.

سعیدی، مهدی. (۱۳۹۵). *ادبیات داستانی جنگ در ایران*. چاپ اول. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی.

سلطانی، علی اصغر. (۱۳۸۴). *قدرت، گفتمان و زبان*. چاپ اول. تهران: نشر نی.

صادقی فسایی، سهیلا، خادمی، عاطفه و نجفی، طیبه. (اردیبهشت ۱۳۹۵). تحلیل گفتمان سه دوره اجرایی جمهوری اسلامی ایران در زمینه وضعیت اجتماعی زنان. *فصلنامه علمی مطالعات الگوی پیشرفت*

[20.1001.1.23295599.1395.4.7.8.2](https://doi.org/10.23295599.1395.4.7.8.2). ۲۰۱-۱۷۵، (۷-پ ۷)، ۴

فرکلاف، نورمن. (۱۳۷۹). *تحلیل انتقادی گفتمان*. ترجمه فاطمه شایسته پیران و همکاران. چاپ اول. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.

فیرحی، داود. (۱۳۷۸). *قدرت، دانش و مشروعیت در اسلام*. چاپ اول. تهران: نشر نی.

قانع، فاطمه. (۱۳۹۴). تحلیل انتقادی گفتمان و رمان‌های نوجوان امروز با شخصیت محوری زن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.

قیصری، مجید. (۱۳۹۹). *باغ تلو*. چاپ دوم. تهران: نشر کتاب کوچه.

مهرپور، حسین. (۱۳۷۹). *مباحثی از حقوق زن*. چاپ اول. تهران: نشر اطلاعات.

میرعابدینی، حسن. (۱۳۹۶). *صدسال داستان نویسی ایران*. جلد سوم و چهارم. چاپ ششم. تهران: نشر چشمه.

نظری، فریبا و مدنی، سعید. (۱۳۸۶). بررسی تأثیر گفتمان رسمی بر روایت زنان از جنگ ایران و عراق.

پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، (۴)۱، ۱۲۵-۱۴۹. Url:

<https://ensani.ir/file/download/article/20120329160007-5078-7.pdf>

یورگنسن، ماریان و فیلیس، لوتیز. (۱۳۹۶). *نظریه و روش در تحلیل گفتمان*. ترجمه هادی جلیلی. چاپ هفتم. تهران: نشر نی.

یول، جورج. (۱۳۸۹). *بررسی زبان*. ترجمه علی بهرامی. چاپ اول. تهران: نشر رهنما.

English References

Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. (1st Ed.). New York: Cambridge.

Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis*. (1st Ed.). New York: Longman.

Gee, J. P. (1999). *An Introduction to Discourse Analysis. Theory and Method*. (1st Ed.). London: Routledge.

Mills, S. (1997). *Discourse*. (1st Ed.). London: Routledge.

Translated References to English

Aghagolzadeh, F. (2007). Critical Discourse Analysis and Literature. *Adab Pazhuhi*, 1(1): [20.1001.1.17358027.1386.1.1.2.9](https://doi.org/10.23295599.1395.4.7.8.2) [In Persian]

Aghagolzadeh, F. (2013). *Discriptive Culture of Discourse Analysis and Pragmatics*. (1stEd.). Tehran: Elmi Publications. [In Persian]

- Bolivar, S. (2020). *The Second Sex*. Translated by Qasim San'awi. Vol 1. (13th Ed.). Tehran: Tous Publications. [In Persian]
- Darpor, M. (2013). *Critical Stylistics (Stylistics of Qazali's Letters with a Critical Discourse Analysis Approach)*. (1st Ed.). Tehran: Elm Publications. [In Persian]
- Eagleton, T. (2002). *An Introduction to Ideology*. Translated by Akbar Masoum Beygi. (1st Ed.). Tehran: Agah Publications. [In Persian]
- Fairclough, N. (2015). *Critical Discourse Analysis*. Translated by Fatemeh Shayesteh Piran et al. (1st Ed.). Tehran: Bureau of Media Studies and Planning. [In Persian]
- Firahi, D. (1399). *The power, Knowledge and Legitimacy in Islam*. (1st Ed.). Tehran: Ney. [In Persian]
- Javadi Yeganeh, M. R. & Sahafi, S. M. A. (2013). Discourse Analysis of Imposed War Memories; case study of Da Memory. *Literary Criticism*, 6(21): 85-110. [20.1001.1.20080360.1392.6.21.3.4](https://doi.org/10.1001.1.20080360.1392.6.21.3.4) [In Persian]
- Jorgensen, M. & Phillips, L. (2020). *Discourse Analysis as Theory and Method*. Translated by Hadi Jalili. (7th Ed.). Tehran: Ney Publications. [In Persian]
- Mehrpour, H. (2000). *Issues of Women's Rights*. (1st Ed.). Tehran: Etelaat (Information) Publications. [In Persian]
- Mir Abedini, H. (2017). *One Hundred Years of Iranian Fiction*. Vol 3 and 4. (6th Ed.). Tehran: Cheshmeh. [In Persian]
- Nazari, F. & Madani, S. (2007). The Study of the Effect of Official Discourse on Women's Narrative of Iran-Iraq War. *Social Science Research Journal*, 1(4): 125-149. <https://ensani.ir/file/download/article/20120329160007-5078-7.pdf> [In Persian]
- Qane', F. (2015). *Critical Analysis of Today's Adolescent Discourse and Novels with a Female Central Character*. MA Thesis, Shahid Beheshti University. [In Persian]
- Qeysari, M. (2020). *Telow Garden*. (2nd Ed.). Tehran: Kooche Book Publications. [In Persian]
- Raf'at Jah, M. (2008). *Reflections on the Identity of Iranian Women*. (1st Ed.). Tehran: University of Tehran Press. [In Persian]
- Sadeqi Fasaai, S., Khademi, A. & Najafi, T. (2016). The Discourse Analysis of the Three Presidential Periods of IRI in the Field of Women's Social Status. *Iranian Pattern of Progress*, 4(7): 175-201. [20.1001.1.23295599.1395.4.7.8.2](https://doi.org/10.1001.1.23295599.1395.4.7.8.2) [In Persian]
- Saeidi, M. (2016). *Fiction Literature of War in Iran*. (1st Ed.). Tehran: Jihad Central Research Institute for Social and Human Sciences University. [20.1001.1.23295599.1395.4.7.8.2](https://doi.org/10.1001.1.23295599.1395.4.7.8.2) [In Persian]
- Sarmadi, P. (2017). *Women and the Government after Revolution*. (1st Ed.). Tehran: Kavir Publication. [In Persian]
- Saroukhani, B. & Raf'at Jah, M. (2004). Women and Redefinition of Social Identity. *Iranian Journal of Sociology*, 5(2): 133-160. [20.1001.1.17351901.1383.5.2.5.4](https://doi.org/10.1001.1.17351901.1383.5.2.5.4) [In Persian]
- Soltani, A. A. (2005). *Power, Discourse, and Language*. (1st Ed.). Tehran: Ney Publication. [In Persian]
- Yule, G. (2010). *The Study of Language*. Translated by Ali Bahrami. (1st Ed.). Tehran: Rahnama Publications.ian. [In Persian]